

PRIKAZ ZBIRKE *MEŠOVITI HOROVI II* JOSIPA SLAVENSKOG

Sanda Dodik

Abstrakt: U radu su predstavljene i analitički osvijetljene neke od posthumno otkrivenih horskih kompozicija Josipa Slavenskog. Značajnu ulogu u njihovom razotkrivanju, a zatim i redakciji, kao i djelimičnoj rekonstrukciji novootkrivenih nedovršenih horova imala je profesorica Mirjana Živković, kompozitorka i teoretičarka, koja se dugi niz godina, iz različitih uglova bavila muzikom Josipa Slavenskog. Od blizu 40 novootkrivenih horova za štampu je priređeno 19 mješovitih *a cappella* horskih kompozicija, te je u maju 2016. godine, u redakciji Mirjane Živković objavljena i promovisana zbirka *Horsko stvaralaštvo. Mešoviti horovi*. Cilj ovog rada je i ukazivanje na značaj ovih posthumno otkrivenih kompozicija, te analitički prikaz nekih od njih. Iako su jednostavniji i manje razrađeni, ovi mješoviti horovi ispoljavaju bitne karakteristike autorovog stila, te stoga zaslužuju našu pažnju i osvjetljavanje iz analitičkog, kao i iz izvodačkog ugla.

Ključne riječi: Josip Slavenski; mješoviti horovi; rekonstrukcija; analiza.

Tri su povoda za pisanje ovog rada i njegovo prezentovanje na 10. Međunarodnom simpozijumu *Muzika u društvu* u Sarajevu. Prvi je taj što se 11. maja 2016. godine navršilo 120 godina od rođenja Josipa Slavenskog (1896–1955), te je tim povodom Muzikološki institut SANU u Beogradu organizovao okrugli sto na temu *Stvaralaštvo i recepcija opusa Josipa Slavenskog*. Ovom prilikom promovisana je zbirka *Horsko stvaralaštvo. Mešoviti horovi* Josipa Slavenskog u novoj redakciji prof. Mirjane Živković (1935), i ovo izdanje je drugi povod mog izlaganja. Treći razlog što sam željela prezentovati ovaj tekst baš u Sarajevu je taj što je 1975. godine u Sarajevu održana prva tribina posvećena djelima Josipa Slavenskog. Tribina je organizovana u okviru Sarajevskih večeri muzike, koje su održane od 8. do 11. decembra 1975. godine u organizaciji Muzičke produkcije Radio-televizije Sarajevo, čime je ujedno bila obilježena i dvadesetogodišnjica smrti ovog kompozitora. Tada su, u dvorani sarajevskog Doma JNA, održana četiri koncerta, a svečani dio upotpunjen je radnim simpozijumom – tribinom na kojoj je prezentovano šest referata o stvaralaštvu Josipa Slavenskog (Živković, 2014a, 139-140).

Tekst koji će biti izložen u nastavku predstavlja analitički osvrt na neke od posthumno otkrivenih horskih kompozicija Josipa Slavenskog (ovom prilikom, zbog ograničenog prostora, neće biti moguće predstaviti sve horove iz II sveske, nego samo one, koje po mišljenju autora, predstavljaju najreprezentativniji

uzorak). Za razotkrivanje i rekonstrukciju ovih djela, zaslužna je, između ostalih, već pomenuta kompozitorka i teoretičarka Mirjana Živković, koja se još od sredine sedamdesetih godina prošlog vijeka, iz različitih uglova bavila muzikom ovog autora: od popisivanja zaostavštine (pri čemu je otkriven niz do tada nepoznatih ostvarenja) i redaktorskog rada, do analitičkih pregleda i tekstova o muzici ovog kompozitora. Radeći na zaostavštini Josipa Slavenskog, Mirjana Živković je sa grupom saradnika istraživala i pronašla mnogobrojne skice, različite verzije poznatih djela, dovršene i nedovršene horove, zatim rukopisne prepise i notne zapise, te različite zabilješke i razmišljanja o muzici (Живковић, 2014b, 58-59). U periodu 1980–81. godine pronađen je veliki broj do tada nepoznatih horskih kompozicija za različite ansamble – mješovite, muške, ženske i dječije. Mirjana Živković je zatim, uz svesrdnu podršku i sugestije Petra Bingulca (1897–1990), radila na rekonstrukciji ovih novootkrivenih nedovršenih horova. Planirano štampanje horske muzike (dvije sveske horova – prva sa poznatim i druga sa novootkrivenim horovima, zajedno sa još šest partitura značajnih djela Slavenskog), dočekale su raspad bivše države, čime su bile prekinute aktivnosti na projektu izdavanja sabranih djela Josipa Slavenskog (Živković, 2014a, 112-113). Od blizu 40 novootkrivenih horskih kompozicija, Mirjana Živković je u okviru druge sveske priredila 19 ranije nepoznatih *a cappella* horova. Ona je 2011. godine revidirala ranije napravljene redaktorske bilješke sa nadom da će biti korisne pri objavljivanju. Zbirka *Horsko stvaralaštvo. Mešoviti horovi* konačno je objavljena u maju 2016. godine (Slavenski, 2016), a cilj ovog rada je analitičko razotkrivanje nekih od ovih posthumno otkrivenih kompozicija i ukazivanje na njihov značaj. Iako su jednostavniji, manje razrađeni, ovi mješoviti horovi ispoljavaju bitne karakteristike autorovog stila, te stoga zaslužuju našu pažnju.

Najveći broj ovih *a cappella* horova predstavljaju obrade narodnih pjesama, često nerazrađeni, nepotpuno ispisani, čak i u vidu nedovršenih skica. Samo tri hora nemaju folklornu tematiku, dok su u ostalih 16 korištene narodne melodije iz svih krajeve bivše Jugoslavije. “Većina ovih horova je napisana za potrebe filmova za koje je Josip Slavenski pisao muziku: *Fantom Durmitora* (1932), *A život teče dalje* (1935), *Prve svetlosti* (1948), a neki su varijante drugih Slavenskovih kompozicija.” (Живковић, 2014b, 63) S obzirom na to da su pojedini autografi nepotpuni, ali sa jasnim indicijama autora kako da se dovrše, Mirjana Živković je, u dogovoru sa profesorom Petrom Bingulcem izvršila rekonstrukcije i redaktorske intervencije.¹

Za ovo predstavljanje sam izabrala nekoliko horova koji, po mom mišljenju, najbolje reprezentuju ovu zbirku.

¹ Više u: Živković, 2014a.

1. Zelena dobrava

Prva horska kompozicija *Zelena dobrava* ima podnaslov *Narodna iz Međimurja*. Njen muzički sadržaj je gotovo u potpunosti podudaran sa prvim dijelom klavirske minijature *Iz Hrvatske* (1927) iz zbirke *Pesme i igre sa Balkana* (pri pripremi četvoroglasnog horskog izdanja, poštovan je rukopis autora koji se neznatno razlikuje od štampane klavirske kompozicije).² Jednostavne fakture, oblikovana je u dva odsjeka: u prvom je melodija povjerena ženskim glasovima, a u drugom prelazi u muške. Duži tekstualni predložak uslovio je još jedno identično ponavljanje (t. 30-58), a posljednji taktovi podudarni su sa kodom klavirske minijature (t. 59-63). Poštujući modalnost folklornih napjeva, Slavenski izbjegava tradicionalnu zapadnoevropsku dursko-molsku osnovu, pa harmonizacija obiluje modalnim akordskim strukturama u slobodnom modalnom redoslijedu. Prva rečenica (t. 1-8) odvija se u eolskom modusu na c, uz kadenciranje na dorskoj subdominanti (t. 8, Primjer 1). Na početku druge rečenice (t. 9-15), tonalna gravitacija se na kratko usmjerava/osciluje ka As-duru (t. 9-12), a zatim vraća u početni eolski na c uz plagalno kadenciranje (s-t).

ZELENA DOBRAVA
Narodna iz Međimurja (Hrvatska)
(1927)

Josip Slavenski
(1896 – 1955)

Adagio intensivo

Soprani

Alti

Tenori

Bassi

in c:

² Kompozicija je pronađena u dva identična autografa, bez datacije i sa bilješkom "za troglasni hor udesio Slavenski". Više u: Živković, 2014a.

gde bu me ča - ka - la mo - ja mi - la dra - ga.
a - li da med na mi glo - bo - ka vo di - ca.
ga ca Ej. haj. vo - - lim te!
S (As:) in c: s t

Primjer 1. *Zelena dobrava*. t. 1-15.

2. Ko bo tebe troštal?

Ovaj hor iz 1931. godine, ima i kraću i jednostavniju verziju iz 1915. godine, kao i svoju instrumentalnu varijantu u vidu klavirske minijature štampane u zbirci *Pesme i igre sa Balkana* pod naslovom *Slovenska popevka*. U rukopisu nije navedena dinamika, sporadično nedostaju i dijelovi poetskog teksta, što je dopunjeno prema ranijoj varijanti pjesme, a uzeta je u obzir i napomena Slavenskog, iz autografa ranije varijante pjesme da se tokom izvođenja kompozicije pravi “mirni ali veliki *crescendo* u dinamici i *accelerando* u tempu” (Živković, 2014a, 114-115)!

Primjećuje se nešto smjeliji odnos prema disonancama i polifoni pristup. Tema pri početnom izlaganju (t. 1-8) je u C-duru, izložena je u sopranu, praćena hromatskim nizom u altu i ležećim tonovima u tenorima – pedalom na tonici. Drugo izlaganje tematskog materijala (t. 9-16) odvija se u As-duru, povjereno je tenorima, okruženo ležećim tonovima u basu – na tonici, i u sopranu – na toničnoj terci. Treća strofa je u Des-duru i ima nešto više hromatizovanu harmonizaciju. Posljednja strofa je u kanonskom izlaganju (t. 25-33), odvija se u F-duru (bas, tenor, sopran, uz kontrapunkt alta, t. 25-33, Primjer 2).

23 *ff* *rit.* *Allegro vivace* *ff*

nek tro - šta - jo? Ko bo te -

kej po mor - ju pli - va - jo! Nek me tro - šta - ju

Nek me - ne tro - šta - ju! Ja pak bum si ko - su

- ce! Nek tro - šta - jo! Ja pak bum si sa - kec kup - jo,

F:

27

- be, ljub - ca tro - šta? Što bo te - - be pak za - pu - šta?

to - - - te ru - - - ši - ce

kup - jo pak ru - ši - ce bum po - sek - jo! I te ru -

pak ri - bi - ce bum po - lov - jo! I te ri - bi - - - ce

30

Naj me tro - šta - - ju to - te ru - ši - ce kej po - lju cve - te jo!

le - - - pe, to - te le - pe ru - ši - ce nek tro - - - šta - - - ju!

- ši - - - ce bum po - ko - ri - jo, kej te na - du tro - šta - le! Ej! Haj!

bum po - lo - vi - jo kej te na - du tro - šta - le! Ej! Haj!

Primjer 2. *Ko bo tebe troštal*, t. 23-33.

3. *Oj, javore*

Poetski tekst ove narodne pjesme iz Srbije pronalazimo u *Ribarskoj pjesmi* Josipa Slavenskog komponovanoj za muški hor sa instrumentalnom pratnjom u okviru muzike za film *Fantom Durmitora* iz 1932. godine, što je pomoglo redaktorima da se upotpuni tekst pronađenog autografa. Ova horska kompozicija je kratka (u autografu ima samo 15 taktova sa potpisanim tekstom za sve četiri dionice). Organizovana je u dvije cjeline – u prvoj je melodija izložena u sopranu, a na prijedlog Petra Bingulca, drugi dio hora je oblikovan razmjenom mjesta muških i ženskih glasova, što on navodi kao čest postupak u Slavenskoj muzici (upoređi sa Živković, 2014a, 116). Harmonizacija je izrazito jednostavna, odvija se u G-duru, sa kadenciranjem na dominantu.

4. *Igraj kolo*

Pronađeni autograf hora *Igraj kolo* ima 26 taktova. Konačni oblik ove nedovršene horske kompozicije dobijen je intervencijama Petra Bingulca i Mirjane Živković koje se očituju u repriznom ponavljanju cjelina. Kompoziciju odlikuje polifona faktura i jednostavan harmonski tok u A-duru sa kadencama na dominantu. Mirjana Živković navodi da je autograf u F-duru uz napomenu Josipa Slavenskog da se muzički tok transponuje u A-dur, te dodaju oznake za tempo i dinamiku.

5. *Oj, more duboko*

Mješoviti hor *Oj, more duboko* proizašao je iz skice od 18 taktova. Iz autografa je vidljivo da je Slavenski planirao razmjenu mjesta muških i ženskih glasova, što je i sprovedeno u drugoj strofi, dok je treća strofa izložena kao i početna. U autografu, hor je u Des-duru, dok su ga redaktori priredili i transponovali u Es-dur. Harmonski jezik je i ovdje vrlo jednostavan, u pratnji je pedalna kvinta, tipična za folklor. Pretpostavlja se da je ova narodna pjesma iz Dalmacije bila inspiracija pri stvaranju muzike za film *A život teče dalje*.

6. *Blagoslov mora*

Ovaj hor zasnovan na hrvatskoj narodnoj pjesmi iz Komize, obrađen je kanonski. Naglašene su i frekventne izmjene mješovitih složenih taktova (7/8; 9/8; 10/8; 8/8; 12/8...). Hor se odvija kroz tonski prostor F-dura, sa inicijalisom i finalisom na II stupnju (kvinta dominante, t. 1-8, Primjer 3). Mirjana Živković u svojim redaktorskim zabilješkama navodi da je autograf činio dvoglasni zapis pjesme iz Dalmacije, te da je bio planiran kao dvostruki kanon, čiji je početak bio označen zvjezdicom u notnom tekstu (u podnaslovu je naznačeno: "Chor mixt per Canon", dok je na dnu rukopisa stajala bilješka: "Kanon zwischen Fraüen und Männer Chor (as libitum)"). Prema autorovim napomenama, redaktori su ispisali kanon i dopunili dinamiku. Ona navodi da je rukopis pronađen u materijalima

za film *A život teče dalje*, za koji je pjesma i snimljena, sa kompletnim tekstom, ali bez kanonske imitacije.

BLAGOSLOV MORA
Narodna iz Dalmacije (Hrvatska)
(1933 – 35)

Josip Slavenski
(1896 – 1955)

Lento

Soprani

Altii

Tenori

Bassi

Fi

4

7

mf

mf

do kon - ca nas ne za - pu - sti!

O, I - su - se

pu - sti, do kon - ca nas ne za - pu - sti!

Primjer 3. *Blagoslov mora*, t. 1-8.

7. *Žetelačka*

Priredena i objavljena kao mješoviti hor, *Žetelačka* svoj konačni oblik dobila je nakon rekonstrukcije i redaktorskih intervencija na dvije pronađene varijante pjesme: kao ženski hor (koji je realizovan u filmu *A život teče dalje*) i kao mješoviti hor. Zasnovana je na narodnoj pjesmi iz Primorja (Hrvatska). Oblikovana je kao pjesma sa refrenom. Prva strofa je u F-duru (t. 1-12) i sadrži dva odsjeka čiji sadržaj izlažu naizmjenično ženski i muški glasovi. U refrenu (t. 13-22) se uključuju svi glasovi, a bas udvaja ležeće tonove. Druga strofa (t. 22-34) donosi variran materijal i razmjenu muških i ženskih glasova dok refren (t. 35-44) ostaje nepromijenjen. Harmonski tok obje strofe se kreće od početnog F-dura (t.1-6 i 23-28), ka dorskom na *d* (t.7-12; t. 29-34) i nazad u F-dur u kome se odvija refren (t. 13-22; t. 35-44). Prizvuk folklor, podcrtan je ležećim tonovima, "praznim" kvintama, kao i finalisom na II stupnju.

8. *Tri tičice*

Mješoviti hor *Tri tičice* baziran na narodnoj pjesmi iz Srbije, organizovan je kao kanon muških i ženskih glasova. U jednostavnoj harmonizaciji u F-duru potenciran je odnos "praznih" kvinti, tj. nepotpunih trozvuka. I ovaj kanon je korišten za potrebe filma *A život teče dalje*, a u autografu je naveden kao "dvoglas od 8 taktova, s poetskim tekstom i napomenom da se radi o mešovitom horu – kanonu muških i ženskih glasova, koji počinje od takta 5" (Živković, 2014a, 117). Slavenski je za ovaj hor predvidio i orkestarsku pratnju, ali budući da je ona u pronađenim materijalima nepotpuna i nije pretjerano zanimljiva, hor je štampan *a cappella*.

9. *Ubava devojko*

Ovaj obiman hor čini obrada narodne pjesme iz leskovačkog kraja. U redaktorskim bilješkama, Mirjana Živković navodi da rukopis ima izvjesne nedorađenosti i greške koje su popravljene pri priređivanju za objavljivanje, te da u t. 54-55 prema redakcijskom prepisu, postoje indicije za nastup viola i violončela, kao i da je u zaostavštini pronađeno da je prvih 25 taktova iskorišteno i kao početak gudačkog kvarteta. Prvih 40 taktova povjereno je muškom dijelu hora, nakon čega nastupa kompletan mješoviti hor. Šest odsjeka prolazi kroz različite zvučne prostore koji mogu biti protumačeni kroz slijedeći tonalni plan: t. 1-40 eolski na *a*, t. 41-47 eolski na *f*; t. 47-60 As-dur; t. 61-67 ponovo eolski na *f*; t. 68-83 eolski na *d* i t. 84 do kraja g-mol sa završetkom na dominantni (inicijalni i finalni ton su na II stupnju).

10. *Pileto pejet*

Ovaj hor je nastao na osnovu makedonske narodne pjeme. Ima jednostavnu formalnu organizaciju i jednostavnu harmonizaciju u Des-duru (redaktor navodi da je autograf u C-duru, te da je u prepisu, prema napomeni i uputstvu kompozitora, izvršena transpozicija u Des-dur).

11. *Imala je majka tri jedine kćerke*

Ova horska kompozicija modalnog prizvuka zasnovana je na tekstu narodne pjesme iz Međimurja. Karakteriše je jednostavna forma pjesme sa refrenom uz doslovno ponavljanje kroz sve tri strofe. Melodija u sopranskoj dionici ima pentatonski prizvuk. Početak je povjeren ženskom horu, a muški glasovi se uključuju od 5. takta sa vrlo jednostavnom pratnjom zasnovanom na tonovima tonike i dominante. U autografu, Josip Slavenski je napisao da je kompozicija namijenjena mješovitom horu i klaviru, a iznad naslova je napisano *Pesme moje majke III*, što ukazuje na identičan sadržaj III stava kompozicije za glas i gudački kvartet iz 1940. godine.

12. *Tu za repu, tu za len*

Još jedna narodna pjesma iz Međimurja koju je Josip Slavenski obradio i adaptirao kao horsku kompoziciju, ali i kao osnovu za II stav kompozicije *Pesme moje majke* za glas i gudački kvartet (1940). Prve dvije strofe oblikovane su razmjenom muških i ženskih glasova, a u trećoj i četvrtoj, temu donose soprani i tenori. U vertikalni ove kompozicije mogu se zapaziti disonance, a sporadično i kvartni odnosi.

13. *Hata sjedi*

Narodna pjesma iz Bosne, *Hata sjedi*, u skici je naslovljena kao *Džanum aman*. Nakon četvorotaktnog uvoda izložene su dvije strofe – melizmatična melodija prve povjerena je sopranu, a druge tenoru uz jednostavnu pratnju. Tonalna osnova je melodijski F-dur.

14. *Hanikina pjesma*

Ova obrada bosanske narodne pjesme pronađena je u dvije varijante. Temu sa orijentalnim prizvukom donose soprani i tenori, a harmonska pratnja je izuzetno jednostavna, svedena na ležeće tonove. U prvom dijelu (t. 1-4), melodija se odvija kroz balkanski mol na *a*, dok se refren odvija u harmonskom *a*-molu, s dominantom na kraju.

15. Sve ptičice zapjevale

Narodna pjesma iz Crne Gore ima četiri strofe. Ovaj hor se odvija u eolskom modusu na *e* (odnosno prirodni *e-mol*) sa obrtima koji pripadaju folkloru (npr. kraj plagalnom vezom *a-e*, t. 30-35, Primjer 4). Kao i u ostalim horovima, naglašena je primjena “praznih” kvinti, a ovaj interval se javlja i kao završno sazvučje. Mirjana Živković (2014a, 120) navodi da su u zaostavštini pronađene tri verzije iste pjesme u rukopisu: 1) nedovršen četvoroglasni hor; 2) dvoglasna obrada narodne pjesme iz Pljevalja uz koju stoji napomena da je korišćen zapis Miodraga Vasiljevića (1903–1963) i 3) troglasna harmonizacija ove melodije. Notni tekst u sva tri autografa je u *d-molu*, a autograf prve četvoroglasne varijante hora ima sugestiju za transponovanje u *e-mol*, pa je tako i priređen za objavljivanje.

30

poco rit.

za - što ne le - će, za - što ne le - će, a - man za - što ne le - će!

za - što ne le - će, za - što ne le - će, a - man za - što ne le - će!

pje - - - smu ve - - - se - - - lu, ej!

(in e:) s t

Primjer 4. Sve ptičice zapjevale. t. 30-35.

16. Ustani Redžo (Çou more Rexho)

Obrada albanske narodne tužbalice pronađena je u materijalima za film *Prve svetlosti* (1948) i to u dvije verzije: kao autograf hora *a cappella* i autograf hora sa nedoradenom orkestarskom pratnjom. Dvoglas prve strofe povjeren je muškim glasovima (t. 1-14) – tenor izlaže temu, a bas ostinatnu figuru dok ženski glasovi imaju dvostruke ležeće tonove (pedal na I i V). U drugoj strofi (t. 15-28) muški i ženski glasovi razmjenjuju mjesta – melodija je u sopranu, ostinatni bas u altu, a ležeće tonove donosi muški hor (ovaj put je pedal na I i III), dok u trećoj strofi (t. 29-42) dvoglas preuzimaju alt koji izlaže melodiju i tenor koji ima novu ostinatnu figuru, a spoljni glasovi daju pedalno okruženje i to na subdominanti. Odvija se u eolskom modusu na *f*, dok se u trećoj strofi u pratnji višestruko izmjenjuju dorska i eolska seksta. Sam kraj je obilježen plagalnim završetkom *s-S-t* (t. 39-42, Primjer 5).

39

ff

sot ma i mirë po m'du - kesh - o.
jer da - nas iz - gle - daš naj - bo - lje.

Mo - re Re - xho! Mo - re Re - xho!

O! O! O! O!

(in f) s S t

Primjer 5. *Ustani Redžo (Çou more Rexho)*. t. 39-42.

17. Vožnja

Hor *Vožnja* nema folklornu osnovu. Nastao je 1946. godine na tekst Desanke Maksimović (1898 –1993). Odvija se u zvučnom prostoru dorske ljestvice na c (u autografu je u d-molu, uz napomenu da se transponuje u c-mol ili h-mol).

18. Himna slobodi

Ni ovaj hor nije na folklornoj osnovi. Nastao je na tekst Ivana Gundulića (1589–1638). Tonska osnova je prirodni f-mol.

19. Ej, život teče dalje

Josip Slavenski je ovaj hor namijenio za istoimeni film (1935), uz orkestarsku pratnju i povremeno učešće dječjeg hora. Iako nije naznačeno, pretpostavlja se da je Josip Slavenski i autor teksta. Budući da je orkestarska pratnja nepotpuna, zasnovana na udvajanju horskih dionica, kompozicija je objavljena kao mješoviti hor *a cappella*. Iako je notiran bez predznaka, muzički sadržaj hora se odvija u zvučnom prostoru G-dura, odnosno miksolidijskog na g – ova nedoumica proizilazi iz toga što je čitavim tokom izbjegnuta vođica (f ili fis?), a dominantna je uvijek predstavljena osnovnim tonom i kvintom. Kao i u ranije pomenutim horovima iz ove grupe, u muzičkom toku dominiraju nepotpuni trozvuci, “prazne” kvinte, kako na završecima fraza, tako i u vidu dvostrukog ležećeg pedala.

Završne riječi

Mešovite horove II čine vrlo jednostavne i manje razrađene horske kompozicije u kojima nema koloritnih impresionističkih efekata, ekspresivnih pregnantnih ritmova, poliritmije, bitonalnosti i politonalnosti, kao ni dugog dejstva oštih disonanci, inovativnih postupaka, niti inventivnog odnosa prema modernističkim tendencijama, kao u mnogim drugim djelima Slavenskog. Ipak, oni ispoljavaju bitne karakteristike autorovog stila, prije svega onog dijela koji se odnosi na usmjerenost ka folkloru i elementima koje preuzima iz njega. Te osobenosti se odnose na slijedeće:

- većina horova su obrade narodnih pjesama;
- ponavljanje je osnovni princip izgradnje forme;
- pojava istih kompozicija ili istih tema obrađenih na različite načine i za različite izvođačke sastave (većina ovih horova bila je napisana za potrebe filmske muzike, za neke horove postoje instrumentalne varijante kompozicija – klavirske, kamerne);
- većina horova oblikovana je razmjenom glasova (npr. dvodjelna forma, gdje je u prvoj cjelini melodija izložena u sopranu, dok je drugi dio hora oblikovan razmjenom mjesta muških i ženskih glasova), što Petar Bingulac navodi kao čest postupak u muzici Josipa Slavenskog;
- naglašena je tendencija ka linearnom načinu razmišljanja i primjeni polifonih postupaka;
- primjena modalnih i ljestvica specifične građe karakterističnih za folklor;
- kao i jednostavan, pretežno dijatonski harmonski tok;
- naglašena je primjena nepotpunih trozvuka - izostavljanje terce, vođice, primjena tzv. "praznih" kvinti;
- značajnu primjenu imaju pedalni, jednostruki i dvostruki ležeći tonovi, kao i tzv. "gajdaška" kvinta.

Zbog svega navedenog, ovi horovi zaslužuju našu pažnju, kako iz analitičkog, tako i iz izvođačkog ugla.

1.	<i>Zelena dobrava</i> – Narodna iz Međimurja, Hrvatska (1927)	eolski c-mol	varirano-strofična pjesma
2.	<i>Ko bo tebe troštal?</i> – Slovenačka narodna iz Međimurja (1915)	C-dur	varirano-strofična pjesma
3.	<i>Oj, javore</i> – Narodna iz Srbije (1932)	G-dur	varirano-strofična pjesma
4.	<i>Igraj kolo</i> - Narodna iz Srbije (1932)	A-dur	varirano-strofična pjesma
5.	<i>Oj, more duboko</i> – Narodna iz Dalmacije, Hrvatska (1933–35)	Es-dur	varirano-strofična pjesma
6.	<i>Blagoslov mora</i> – Narodna iz Dalmacije, Hrvatska (1933–35)	F-dur	strofična pjesma
7.	<i>Žetelačka</i> - Narodna iz Primorja, Hrvatska (1933–35)	F-dur	pjesma sa refrenom
8.	<i>Tri tičice</i> – Narodna iz Srbije (1933–35)	F-dur	strofična pjesma
9.	<i>Ubava devojko</i> – Narodna iz Srbije (n.d.)	eolski a-mol	varirano-strofična pjesma
10.	<i>Pileto pejet</i> – Narodna iz Makedonije (n.d.)	Des-dur	varirano-strofična pjesma
11.	<i>Imala je majka tri jedine kćerke</i> – Narodna iz Međimurja, Hrvatska (1940)	es-mol	pjesma sa refrenom
12.	<i>Tu za repu, tu za len</i> – Narodna iz Međimurja, Hrvatska (1940)	F-(d)	varirano-strofična pjesma
13.	<i>Hata sjedi</i> – Narodna iz Bosne (n.d.)	miksolidijski F-dur	varirano-strofična pjesma
14.	<i>Hankina pjesma</i> – Narodna iz Bosne (n.d.)	balkanski a-mol	dvodijelna pjesma
15.	<i>Sve ptičice zapjevale</i> – Narodna iz Crne Gore (n.d.)	eolski e-mol	varirano-strofična pjesma
16.	<i>Ustani Redžo (Çou more Rexho)</i> – Albanska narodna pesma (1948)	eolski f-mol	varirano-strofična pjesma
17.	<i>Vožnja</i> – Desanka Maksimović (1946)	dorski c-mol	strofična pjesma
18.	<i>Himna slobodi</i> – Ivan Gundulić (n.d.)	f-mol	trodijelna pjesma
19.	<i>Ej, život teče dalje</i> – Josip Slavenski? (1935)	G-dur	varirano-strofična pjesma

Tabela 1. J. Slavenski, *Mešoviti horovi II* - shematski prikaz formalnog i tonalnog plana

Reference

- Живковић, М., 2006. Јужнословенство Јосипа Славенског. У: М. Живковић, ур. *Јосип Славенски и његово доба*. Београд: Музиколошки институт САНУ. 13-26.
- Živković, M., 2014a. *Mešoviti horovi II. Interakcija muzike i vremena*. Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Живковић, М., 2014b. Заоставштина Јосипа Славенског у библиотеци Факултета музичке уметности у Београду. У: С. Маринковић и С. Додик, ур. *Зборник радова: Научни скуп Традиција као инспирација*. Бања Лука, 12–13. април 2013. Бања Лука: Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци, Академија наука и умјетности Републике српске, Музиколошко друштво Републике српске. 58-63.
- Slavenski, J., 2016. *Horsko stvaralaštvo. Mešoviti horovi*. [partitura] ur. Marija Masnikosa. Beograd: Muzikološko društvo Srbije.